

T.C.
BAŞBAKANLIK
DIŞ TİCARET MÜSTEŞARLIĞI
İhracat Genel Müdürlüğü

SAYI : B.02.1.DTM.0.02.01.01

KONU :

15.02.02 **7320**

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI
GENEL SEKRETERLİĞİ'NE
(Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı)

İLGİ: 25.01.2002 tarihli ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/5671-13086/31214 sayılı yazıları.

Balıkesir Milletvekili Sn. İsmail ÖZGÜN tarafından, dökme zeytinyağı ihraç yasağı hakkında tevcih edilen soru önergesine ilişkin ilgi'de kayıtlı yazıları incelenmiştir.

Bu çerçevede, bahse konu soru önergesine ilişkin görüşlerimiz aşağıdadır.

1-Malumları olduğu üzere, zeytinyağı periyodisite gösteren bir ürün olup, üretim bir sezon normal seviyede idrak edilmekte ve bu sezon var yılı olarak adlandırılmakta, bu yılı takip eden sezonda ise üretim düşük olarak gerçekleşmekte ve yok yılı olarak nitelendirilmektedir.

Bu itibarla, yok yılındaki ihraç miktarlarımız da var yılı ihraç miktarlarına göre önemli ölçüde düşüş göstermektedir. Örneğin, üretimin 180.000 ton olduğu, var yılı olan 2000/2001 sezonunda ihracatımız 91.942 ton (130 milyon ABD Doları) iken, üretimin 54.000 ton olduğu 1999/2000 sezonunda ihracatımız 16.567 ton (35 milyon ABD Doları) seviyesinde gerçekleşmiştir.

Bu çerçevede; ülkemiz çıkarları açısından, ihraç politikalarımızın da anılan ürününün üretimine bağlı olarak sezonlar itibarıyla gözden geçirilmesi gerekmektedir. İhracatımız açısından bakıldığında yok yıllarında, arzın talebin altında kalması nedeniyle, ürünün uluslararası piyasalara ihracatında herhangi bir sorunla karşılaşmadığı gibi, bu dönemde uygulanan politikaların da ülkemizin ihraç gelirlerini azami ölçüde arttırmayı amaçlaması gerekmektedir. İhraç gelirlerimizin artırılması ise ancak, ülkemizdeki istihdam düzeyini de arttıran, katma değeri yüksek ürünlerin ihracatı ile mümkün olabilmekte ve uluslararası piyasalarda kalıcılık ise ancak bu yolla sağlanabilmektedir.

Diğer taraftan, ürünün tüm türleri zeytinyağı olarak adlandırılmakla birlikte, ürün içerdği asit itibarıyla farklılıklar arz etmekte ve buna göre türlere ayrılmaktadır. Bu türlerin bir kısmı sıkım işlemini müteakiben doğrudan tüketici tarafından kullanılabileceği gibi yüksek asiditeli kısmı ise daha düşük asitteki yağlarla karıştırılmak veya rafinasyon işlemi sonucunda asiditesi düşürülmek suretiyle tüketime sunulmaktadır. Başka bir ifade ile, 1-2 asit arası naturel yağlar gibi bazı zeytinyağı türleri diğer türlerin de üretiminde kullanıldığından, bu türlerin yok yıllarında ihracatı özel önem arz etmektedir.

Ayrıca, içinde bulunduğumuz 2001/2002 sezonunda gerçekleşen 65.000 tonluk rekor ve bir önceki sezondan devreden 18.000 ton zeytinyağından 70.000 ton düzeyindeki iç tüketimimiz düşüldüğünde ihraca müsait 13.000 ton ürün bulunmaktadır. Bahse konu ihraca müsait zeytinyağı miktarının yanı sıra, 2000/2001 sezonunda gerçekleşen ihracatın ise 92.000 ton olduğu dikkate alındığında, mevcut zeytinyağı miktarımızın ihraç pazarlarımız için yeterli olmayacağı görülmektedir.

Bu itibarla, yukarıda da belirtildiği üzere, yok yılı olması nedeniyle uluslararası piyasalara arzında bir sorun olmayan anılan ürünün dökme olarak ihracı, başka bir ifade ile ülkemizde mevcut kapasite ve teknoloji varken rafinasyon gibi teknik bir işlemin bir yana bırakılarak, hatta ambalajlama gibi basit bir işleme dahi müracaat edilmeksizin ürünün tankerlere ve gemilere yüklenerek ihracı ülkemizin anılan ürün ihracatından azami faydayı sağlayamamasına neden olacaktır. İthalatçı ülkeler ise bu ürünü işleme tabi tuttukten sonra daha yüksek fiyatla uluslararası piyasalara arz etmekte ve ülkemizin doğrudan tüketime yönelik kutulu ürünleri ile ABD, Japonya, Kanada ve Avustralya gibi tüketim potansiyeli yüksek pazarlarda rekabet etmektedirler. Katma değer yabancı ülkede kaldığı gibi dünyanın en büyük üreticisi ülkelerinden biri olan ülkemiz, nihai ürün satan değil, yabancı imalatçılara mal tedarik eden ülke durumuna indirgenmektedir.

Bu çerçevede, ülkemiz rekor tahminleri, uluslararası piyasalardaki gelişim ve ihraca müsait stok dikkate alınarak ihracat gelirlerimizin artırılmasını teminen 2001/2002 sezonu ihraç politikası gözden geçirilerek, 25.12.2001 tarihinde alınan bir kararla dökme zeytinyağı ihracatı yasaklanmıştır.

Ancak, Ege Zeytin ve Zeytinyağı İhracatçıları Birliği Yönetim Kurulu'nun dökme zeytinyağı ihraç yasağının 1-2 asit yağlarla sınırlandırılması talebi üzerine konu 8.1.2002 tarihinde tekrar değerlendirilerek, ambalajlamanın yurtdışında yapılmasına imkan sağlayan ancak, rafinasyon gibi yüksek oranlı katma değer ülkemizde yaratıldığı rafine, riviera ve sızma zeytinyağının dökme olarak ihracatının yasak kapsamından çıkarılarak serbest bırakılması, diğer türlerin üretiminde etkili olan, kendi üretim ve ihracatımız için gerekli olan naturel (1-2 asit arası) zeytinyağının ise 2001/2002 sonuna kadar (31.10.2002) dökme olarak ihracatının yasaklanması uygun görülmüştür.

Bu noktada özellikle vurgulanması gereken husus, anılan yasağın yok yılı olan 2001/2002 sezonunda geçerli olduğu ve anılan ürünün kutulu ihracatının yanı sıra büyük hacimli ihracatına imkan sağlayan varilli (1 varil: 220 litre) ihracatının da serbest bulunduğuudur.

2-Alınan Kararın alımların tamamlanmasına gelindiği bir dönemde alındığını belirterek bunun doğru bulunup bulunmadığına ilişkin görüşlerimiz istenilmektedir.

Malumları olduğu üzere, anılan ürün üretimi ile iştigal eden geniş bir üretici kitlesi ülkemizde mevcut bulunmaktadır. İhraç politikalarının belirlenmesinde ülkemizin ihraç gelirlerinin azami derecede yükseltilmesinin sağlanmasının yanı sıra uluslararası piyasaların talep ettiği nitelik ve kalitede bu piyasalara sürekli mal temini amacıyla, üretici gelir düzeyinin de artırılması hedeflenmektedir. Alınan kararların alımların tamamlanmasını müteakiben alınmış olması üretici gelirlerinde azalmaya neden olmamıştır. Geçmiş dönemlerdeki ihraç sınırlamaları zaman zaman üreticilerimiz üzerinde ihracatın tüm türler itibarıyla tamamen yasaklandığı gibi yansıtılarak fiyatları suni olarak düşürücü yönde baskı aracı olarak

kullanılabilmekle birlikte, son uygulamanın, yukarıda belirtilen hususlar çerçevesinde üreticilerimizin olumsuz yönde etkilenmesine yol açmayacağı aşıkardır.

Ülkemiz ve sektörün kısa ve uzun vadeli çıkarları ile uyumlu olan bu Kararın iç ve dış piyasalarda tedirginlik yaratması ise keza mümkün bulunmamaktadır.

3-Malumları olduğu üzere, anılan yasaklama sadece 1-2 asit arası naturel zeytinyağının dökme olarak ihracatını kapsamaktadır. Ayrıca, karar yok yılı olan bu sezonda geçerli olup, yukarıda ayrıntılı olarak açıklandığı üzere, ihracat gelirlerimizde azalmaya neden olması söz konusu değildir. Zira, yok yıllarında 1-2 asit arası dökme naturel zeytinyağı ihracatımız 1.500 tonu geçmemektedir.

4-Bu sezona özgü koşullar nedeniyle alınmış ve sadece belirli bir ürün ihracatına yönelik kararın üretim ve yeni dikim alanları üzerine olumsuz etki yapması söz konusu değildir. Yasaklama eğer var yıllarında ve tüm türleri kapsayacak şekilde uygulanırsa üretim üzerindeki etkisinin tartışmaya açılabilceği düşünülmektedir.

5- Ülkemizin ihraç politikalarının üretim ve üreticimiz aleyhine tesbiti, amaç ve varılmak istenen sonuç itibariyle mümkün olmayacağı cihetle, zeytin ve zeytinyağı üreticisinin mağdur edilmesi söz konusu değildir. Zira bir mal üretilmeden bu malın ihraç edilemeyeceği tabidir.

6-Malumları olduğu üzere, Dış Ticaret Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki 19.12.1994 tarih ve 4059 sayılı yasa ile ihracatın her aşamasında gözetim, denetim ve yönlendirilmesine ilişkin önlemler ile madde ve ülke bazında gerekli tedbirleri almaya Müsteşarlığımız yetkili kılınmıştır. Bununla birlikte, alınan Karar sektörü temsil eden Ege Zeytin ve Zeytinyağı İhracatçı Birlikleri Yönetim Kurulu Kararı da dikkate alınarak Müsteşarlığımızca uygulamaya konulmuştur.

7- Yukarıdaki maddelerde ayrıntılı olarak açıklandığı üzere, anılan Karar kesinlikle ülkemiz çıkarları ile uyumludur.

8-Bu yasaklama ile fiyatların suni olarak baskı altına alınması mevzu bahis değildir. İhracatına kısıtlama getirilen naturel zeytinyağında bir stok bulunmamakta, aksine bu sezondaki üretim düşüklüğü nedeni ile anılan ürüne ihtiyaç duyulmakta, dahili piyasa ve uluslararası piyasalara arzında sorun yaşanmamaktadır. Bu durumun ise fiyatları aşağı yönde etkilemesi mümkün bulunmamaktadır.

9- Malumları olduğu üzere, tarım ürünleri ihracatımız ülkemizin Dünya Ticaret Örgütüne vermiş olduğu taahhüt listelerinde belirttiği mallar ve sübvansiyon miktarları ile sınırlı kalmak kaydıyla her yıl yürürlüğe konan Para Kredi ve Koordinasyon Kurulu Kararları ile teşvik edilmektedir.

Mevcut ihracat iadesi sistemi kapsamında desteklenen ürünler, genel olarak katma değeri yüksek işlenmiş tarım ürünleridir. Bu çerçevede, kutulu olarak ihraç edilen zeytinyağı da söz konusu ihracat iadesi sisteminden yararlanmaktadır. 26.1.2001 tarih ve 24299 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2001 yılı için tarım ürünleri ihracat iadelerini belirleyen Para Kredi ve Koordinasyon Kurulu'nun 2001/1 sayılı Kararı'nda azami net ağırlığı 5 kg'a kadar olan ambalajlarda yapılacak zeytinyağı ihracatında 200 \$/ton tutarında ihracat iadesi ödemesi yapılması öngörülmüştür. Anılan teşvik mahsup sistemi içerisinde uygulanmaktadır.

Diğer taraftan, zeytinyağı tüketiminin ve ihracatının arttırılmasını teminen, 1998 yılında oluşturulan Zeytinyağı Dış Tanıtım Komitesi çerçevesinde çalışmalara devam edilmektedir. Bu bağlamda, ülkemiz zeytinyağı sektörünü tanıtıcı bir web sayfasının hazırlanması, Tunus ve Avustralya'dan Zeytinyağı Alım Heyetlerinin ülkemizi ziyaretlerinin sağlanması, en önemli ihraç pazarlarımız olan ABD'nin önde gelen magazin editörlerinin ülkemiz zeytinyağı sektörünü ve mutfağını tanıtıcı bir program dahilinde ülkemize getirilmeleri, anılan ürünün tanıtımı konusunda yapılan çalışmalardan bazılarıdır.

Bu itibarla, ihracata yönelik teşvikler ve promosyon faaliyetlerinin yürütülmediği yönündeki görüşler gerçeği yansıtmadığı gibi, uygulanan ihracat iadeleri ve promosyon faaliyetleri sürdürülen ihracat politikalarının ayrılmaz bir parçasını oluşturmaktadır.

10- Dökme naturel zeytinyağı ihracatına yasaklama getiren Kararın, iç ve dış piyasalarda çok olağanüstü bir gelişme olmadıkça bu aşamada gözden geçirilmesi düşünülmemektedir.

Bilgilerine arz ederim.

Prof. Dr. Tunca TOSKAY
Devlet Bakanı